

Malaysian Journal of Social Sciences and Humanities (MJSSH)

Volume 4, Issue 6, October 2019

e-ISSN : 2504-8562

Journal home page:
www.msocialsciences.com

Kesejahteraan Sosial Masyarakat Bandar di Kawasan Perumahan

Frica Esther Anak Kik¹, Ubong Imang¹

¹Program Geografi, Fakulti Kemasyarakatan, Seni dan Warisan, Universiti Malaysia Sabah (UMS)

Correspondence: Frisca Esther Anak Kik (estherfrisca@yahoo.com)

Abstrak

Pada era globalisasi ini, pembangunan negara tidak dapat diseimbangkan dengan baik memandangkan pembangunan fizikal semakin lebih pesat berbanding pembangunan sosial, terutamanya di bandar-bandar besar yang sedang membangun. Oleh sebab itu, pembangunan sosial haruslah diambil perhatian supaya pembangunan fizikal dan sosial dapat dibangunkan dengan seimbang dan juga seiring. Dasar Sosial negara turut memberikan penekanan kepada aspek sosial, ekonomi dan teknologi. Di Malaysia, kajian yang melibatkan pembangunan sosial kanak-kanak dalam mewujudkan kesejahteraan sosial di kawasan perumahan adalah kurang diambil perhatian oleh para penyelidik. Maka, kajian ini dilakukan untuk membincangkan mengenai kesejahteraan sosial masyarakat bandar di kawasan perumahan. Kertas kerja ini membincangkan mengenai dua perkara penting dalam perancangan bandar iaitu perancangan sosial dan kesejahteraan sosial bandar. Kaedah kajian yang digunakan adalah berdasarkan kepada penelitian terhadap kajian-kajian lepas dan juga meneliti Pelan Struktur Sabah 2033 yang diperolehi daripada Jabatan Perancangan Bandar dan Wilayah negeri Sabah serta temubual berstruktur bersama pegawai Jabatan Perancangan Bandar dan Wilayah negeri Sabah. Hasil kajian ini menunjukkan bahawa perancangan sosial yang baik dapat memberikan impak yang cukup besar dalam mewujudkan kesejahteraan sosial masyarakat bandar. Taman permainan juga telah dikenalpasti mampu memberikan kesan positif kepada kesejahteraan sosial masyarakat bandar di kawasan perumahan. Hal ini kerana, taman permainan berperanan sebagai tempat pertemuan sosial, iaitu tempat berkumpul dan saling mengenali antara ibu bapa dan juga anak-anak jiran tetangga.

Kata kunci: pembangunan sosial, perancangan sosial, kesejahteraan sosial bandar, taman permainan, pertemuan sosial

Social Welfare of Urban Communities in Residential Areas

Abstract

In this era of globalization, national development cannot be well balanced as physical development is growing faster than social development, especially in developing cities. Therefore, social development must be taken into account so that physical and social development can be balanced and harmonious. The country's Social Policy also emphasizes social, economic and technological aspects. In Malaysia, studies involving the social development of children in establishing social well-being in residential areas have received little attention from researchers. Thus, this study was conducted to discuss the social welfare of urban communities in residential areas. This paper discusses two important aspects of urban planning: social planning and urban social well-being. The methodology used is based on research from previous studies and also examines the Sabah Structure Plan 2033 obtained from the Sabah State and Regional Planning Department as well as structured interviews with officials of the

Sabah State and Regional Planning Department. The results of this study show that good social planning can have a significant impact on the social well-being of urban communities. Playgrounds have also been identified to have a positive effect on the social well-being of urban communities in residential areas. This is because, the playground serves as a social gathering place, a place where people get together and get to know each other and their neighbors.

Keywords: social development, social planning, urban sosial welfare, playground, social gathering

Pengenalan

Dalam Rancangan Malaysia Kesebelas (RMKe-11) 2016-2020, kerajaan sentiasa mengambil pendekatan pembangunan seimbang yang memberikan penekanan kepada pertumbuhan ekonomi dan kesejahteraan rakyat. Walaupun tiada definisi khusus bagi kesejahteraan, istilah ini secara umumnya dikaitkan dengan taraf dan kualiti hidup yang merangkumi aspek ekonomi, sosial, fizikal dan psikologi yang memberikan manfaat kepada masyarakat.

Penduduk Malaysia pada 2018 dianggarkan 32.4 juta orang dengan kadar pertumbuhan penduduk tahunan sebanyak 1.1% (Jabatan Perangkaan, 2018). Penduduk di Malaysia yang dicatatkan pada suku tahun pertama 2019 pula dianggarkan berjumlah 32.66 juta, dengan penduduk lelaki melebihi perempuan, demikian menurut Perangkaan Demografi bagi suku tahun pertama 2019. Ketua Perangkawan Datuk Seri Dr Mohd Uzir Mahidin turut berkata penduduk lelaki yang dicatatkan dalam tempoh itu berjumlah 16.86 juta, berbanding penduduk perempuan seramai 15.80 juta (Astro Awani, 2019). Selain itu, beliau turut mengatakan bahawa daripada 32.66 juta penduduk itu, sebanyak 29.31 juta adalah penduduk warganegara manakala 3.35 juta bukan warganegara. Beliau juga menyatakan bahawa jumlah penduduk yang dicatatkan pada suku tahun pertama 2019 itu meningkat 1.1 peratus berbanding 32.29 juta pada suku tahun pertama 2018. Dengan adanya peningkatan penduduk Malaysia, pembangunan mampan adalah sangat penting dalam mewujudkan kesejahteraan sosial masyarakat. Hal ini kerana, kesejahteraan sosial merupakan salah satu elemen penting dalam pembangunan mampan.

Di peringkat global pula seperti di negara Iran, kesejahteraan sosial atau harmoni hanya dapat dicapai jika negara memberi tumpuan kepada beberapa objektif utama (Lukman, 2016). Dengan itu, ia dapat mewujudkan ruang untuk pembangunan selanjutnya dalam masyarakat dan ia mestilah memandu ke arah keselamatan, kestabilan, pembangunan ekonomi dan perkhidmatan negara yang lebih baik. Negara China pula, menekankan "keharmonian" sebagai konsep penting untuk pembangunan hak asasi manusia kerana ia menandakan Hari Hak Asasi Manusia Antarabangsa. Pakar-pakar hak asasi manusia China percaya bahawa keamanan dan keselamatan selalu terhubung dengan hak asasi manusia, dan hubungan erat antara dunia yang harmoni dan hak asasi manusia dapat menjadi lingkaran yang mulia atau lingkaran yang ganas dalam mewujudkan kesejahteraan sosial.

Pembangunan sosial kanak-kanak adalah sangat penting kerana mereka merupakan generasi yang akan datang. Bagi kanak-kanak, ruang luar merupakan sebahagian penting untuk mereka membesar dan mendapatkan pengalaman sosial. Oleh sebab itu, setiap kawasan perumahan akan disediakan kemudahan rekreasi seperti Taman permainan Kanak-kanak supaya mereka mempunyai tempat untuk bersosial dan berinteraksi dengan masyarakat lain. Ini merupakan satu usaha untuk menuju kearah mengekalkan kesejahteraan sosial di negara kita.

Menurut Encik Pasdik Francies (pegawai Jabatan Perancangan Bandar dan Wilayah negeri Sabah), antara cabaran yang paling utama dalam mewujudkan kesejahteraan di kawasan perumahan terutamanya di perumahan kos rendah adalah kepadatan penduduk dan peruntukkan kewangan yang terhad daripada kerajaan. Beliau turut mengatakan bahawa antara cadangan yang perlu dikemukakan kepada pihak berkuasa tempatan ialah supaya menilai semula serta menambahbaik piawaian dalam memperuntukkan open space di kawasan perumahan berdasarkan kesesuaiannya dengan keperluan penduduk. Beliau turut menyatakan bahawa antara elemen penting yang perlu dipastikan dalam mewujudkan kesejahteraan sosial ini adalah elemen keselamatan. Kawasan perumahan rumah kos

rendah merupakan perumahan cadangan dalam usaha kearah mewujudkan kesejahteraan sosial. Hal ini kerana, ia mempunyai penduduk yang banyak dan berbilang kaum (Pasdik, 2019).

Sorotan Literature

Konsep Kesejahteraan Sosial

Konsep kesejahteraan sosial memberikan fokus kepada keadaan, nasib, hak, kewajipan dan tanggungjawab sesama manusia. Secara tradisi, usaha kesejahteraan sosial dilaksanakan untuk membasmi dan mengawal masalah sosial yang berlaku dalam komuniti. Di samping itu, usaha kesejahteraan sosial juga memberi tumpuan terhadap usaha-usaha untuk memenuhi keperluan komuniti serta peningkatan peluang mobiliti sosial dalam komuniti.

Kesejahteraan sosial merupakan matlamat yang ingin dicapai oleh semua individu, keluarga dan komuniti (Haris, 2010). Ianya merupakan elemen utama dalam menentukan tahap pembangunan sesebuah komuniti. Konsep kesejahteraan sosial menjelaskan strategi merubah sesebuah komuniti berdasarkan pendekatan yang berkaitan dengan aspek pengurusan masalah sosial, pemenuhan keperluan hidup dan penyediaan peluang mobiliti sosial dalam komuniti. Pemahaman terhadap ketiga-tiga elemen kesejahteraan sosial ini akan membantu pembuat dasar dan pelaksana program dalam melancarkan usaha meningkatkan kualiti hidup individu, keluarga dan komuniti. Bukan itu sahaja, kewujudan ketiga-tiga elemen kesejahteraan sosial ini juga akan menyediakan komuniti dengan keadaan persekitaran yang selamat, kepuasan menyeluruh terhadap keperluan asas dan memaksimumkan peluang mobiliti sosial. Dengan itu, ahli komuniti adalah bebas untuk membangun potensi diri, terlibat secara aktif dalam aktiviti yang dilaksanakan dan memberi sumbangan kepada komuniti.

Kawasan Perumahan dan Taman Permainan Kanak-Kanak

Dalam kajian lepas yang bertajuk "*The Children's Playgrounds in Apartments and Terrace Housing Areas: Places of Leisure or Failure?*" yang mengkaji tentang keselamatan taman bermain di kawasan perumahan. Dalam kajian lepas ini, mereka telah membuat taksiran di taman permainan kanak-kanak yang terletak di kawasan perumahan pangsapuri dan teres (Ahmad Sid, 2014). Kajian ini merupakan percubaan sulung mereka untuk melihat melalui reka bentuk seni bina dan kemudahan rekreasi kepada kanak-kanak. Salah satu skop mereka ialah isu keselamatan taman kanak-kanak di Malaysia. Mereka juga turut mengatakan bahawa taman permainan di Malaysia sememangnya perlu diperbaiki, terutamanya dalam dua sifat utama iaitu, permukaan taman permainan dan reka bentuk yang sesuai dengan umur. Antara kegagalan taman permainan di kawasan perumahan yang dapat dikenalpasti oleh mereka ialah masalah permukaan lantai, air bertakung, bahaya umum dan ketahanan peralatan.

Antara peranan taman permainan kanak-kanak yang dinyatakan oleh pengkaji lepas ialah merupakan tempat yang positif untuk mana-mana kawasan perumahan. Hal ini kerana, ia akan menjadi tumpuan yang baik, serta untuk meningkatkan 'suasana riadah' bagi keseluruhan kawasan kediaman. Para pengkaji ini juga turut mengamati banyak taman permainan baru dan mereka mendapati kebanyakan taman permainan di kawasan perumahan telah "dilupakan" selepas projek selesai. Itu adalah bagaimana cerita kegagalan telah bermula. Setelah projek selesai, pihak yang seharusnya bertanggungjawab terhadap taman permainan menganggap taman permainan sebagai entiti bebas penyelenggaraan. Dalam kajian lepas ini juga, mereka mendapati bahawa taman permainan kanak-kanak di Malaysia sedang menuju krisis disebabkan oleh amalan penyelenggaraan yang tidak mencukupi dan kurangnya kesedaran keselamatan.

Kesejahteraan Sosial di Luar Negara

Dalam satu kajian di luar negara yang telah dijalankan oleh pengkaji lepas dalam kajiannya yang bertajuk "*Impact Pathways to Address Social Well-Being and Social Justice in SLCA-Fair Wage and Level of Education*" (Sabrina, 2014), kesejahteraan, sering disebut sebagai kesejahteraan manusia,

bertujuan untuk menghasilkan hasil yang bermakna positif bagi orang ramai dan bagi banyak sektor masyarakat, kerana ia dapat ditakrifkan sebagai pengertian umum untuk kebahagiaan dan kepuasan (Nussbaum, 1992). Oleh itu, Program Alam Sekitar PBB (UNEP) mentakrifkan kesejahteraan manusia sebagai AoP dalam SLCA dan sebagai sasaran muktamad pembangunan mampan (UNEP, 2009). Selanjutnya, kesejahteraan dianggap sebagai matlamat utama aktiviti manusia, yang boleh dipecah menjadi komponen yang berbeza iaitu kesejahteraan fizikal dan sosial (Diener, Lucas, Schimmack & Helliwell, 2009). Dalam kesejahteraan sosial beberapa aspek sosial harus dipertimbangkan, seperti kerja berbayar, standard ekonomi hidup, akses kepada pengetahuan, masa lapang dan rekreasi, perhubungan sosial, dan lain-lain. Kesejahteraan fizikal lebih berkaitan dengan keadaan subjektif dan psikologi yang dirasakan oleh seseorang individu yang relatif kepada keadaan kesejahteraan yang jelas, seperti kesihatan, keselesaan, kebahagiaan dan kepuasan (Currie et al., 2012). Kesihatan manusia dianggap sebagai bahagian penilaian yang relevan, yang membina salah satu asas kesejahteraan sosial. Oleh itu, kesan kesihatan manusia dan sosio-ekonomi adalah berkaitan rapat (Norris, 2006).

Kesejahteraan Sosial di dalam Negara

Dalam kajian lepas yang bertajuk “Kesepaduan Sosial dan Kejiranan di Kawasan Rukun Tetangga” telah membincangkan tentang konsep kesepaduan sosial, kejiranan dan rukun tetangga dan selanjutnya mengupas peranan penting kawasan kejiranan (Moh Syarifudin, 2016). Rukun Tetangga sebagai lokasi yang dapat mewujudkan kesepaduan sosial dalam kalangan masyarakat di Malaysia. Realitinya, masyarakat di Malaysia adalah terdiri daripada pelbagai etnik terutama di kawasan bandar. Antara lokasi penting berlakunya kesepaduan sosial adalah kawasan kejiranan di mana komuniti berada. Di Malaysia, selalunya komuniti kejiranan terdiri daripada kawasan yang pelbagai etnik, terutama di kawasan-kawasan bandar (urban dan inner city) dan pinggir bandar (suburb). Beliau turut mengatakan bahawa kawasan kejiranan sebegini ditandai dengan pemisahan dan perbezaan sosial yang rencam daripada aspek budaya, agama, bahasa dan latar belakang. Dalam usaha untuk mengintegrasikan masyarakat yang terpisah ini, kerajaan telah menubuhkan Jabatan Perpaduan Negara dan Integrasi Nasional (JPNIN) yang diletakkan terus di bawah Jabatan Perdana Menteri (JPM) untuk melaksanakan polisi dan dasar dalam komuniti kejiranan.

Antara program terbesar yang dilaksanakan di bawah JPNIN ialah program di bawah Rukun Tetangga. Sekarang terdapat lebih daripada 5,000 buah Rukun Tetangga yang telah ditubuhkan di seluruh Malaysia. Justeru, Rukun Tetangga adalah badan atau organisasi penting, yang menggerakkan aktiviti masyarakat. Secara tidak langsung, kesepaduan sosial diterapkan dalam program-program komuniti di kawasan kejiranan Rukun Tetangga.

Kesejahteraan Sosial di Kota Kinabalu

Kajian yang dilakukan oleh pengkaji lepas bertajuk “*Penilaian Perancangan Bandar: Kajian Kes Bandar Kota Kinabalu*”, mengatakan bahawa keputusan kajian ini menunjukkan bahawa sejumlah 81.13 peratus atau 379 responden adalah berpuas hati dengan kesejahteraan hidup yang merangkumi kebahagiaan hidup, kemudahan dan perkhidmatan, kemudahan sosial, pengurusan pelanggan PBT, kebersihan persekitaran dan kesihatan dan pengurusan lalulintas dan tempat letak kereta untuk masyarakat (Petrus, 2014). Dalam kajian kesejahteraan hidup penduduk, faktor kebahagiaan hidup penduduk merupakan faktor yang paling tinggi dalam tahap kepuasan penduduk berbanding dengan faktor-faktor lain. Ini diikuti oleh faktor kemudahan dan perkhidmatan, lalulintas dan tempat letak kereta, pengurusan pelanggan, persekitaran dan kesihatan dan kemudahan sosial. Semua jawapan responden dalam borang soal selidik kajian persepsi kesejahteraan hidup yang dicadangkan oleh Jabatan Perancangan Bandar dan Desa, Semenanjung Malaysia juga disahkan konsisten dengan nilai *alfa cronbach* sebanyak 0.914 (Jabatan Perancangan Bandar dan Desa, 2013).

Berdasarkan hasil kajian, dicadangkan supaya perancangan bandar Kota Kinabalu perlu sentiasa dipantau untuk memberikan penduduk kesejahteraan hidup yang tinggi. Selain itu, inovasi serta kreativiti perlu digalakkan dalam penyediaan perkhidmatan awam dan membuat perancangan bandar yang benar-benar diperlukan oleh rakyat supaya matlamat sebenar perancangan bandar dapat dicapai.

Dasar dan Pelan Struktur

Pelaksanaan Dasar Komuniti Negara 2019 memberi fokus kepada lapan bidang utama atau kluster (Dasar Komuniti Negara, 2019). Lapan kluster ini merupakan kumpulan faktor-faktor utama dalam mengubah minda serta sikap komuniti di sesebuah lokaliti perumahan khususnya perumahan berstrata. Infrastruktur perumahan berstrata yang baik dan berkualiti adalah penting dalam mencapai persekitaran kehidupan yang berdaya huni dan mampan. Perumahan berstrata yang baik dan berkualiti merujuk kepada perumahan berstrata yang mempunyai infrastruktur yang memenuhi piawaian minimum dan diselenggara dengan baik.

Dalam pelan Rancangan Struktur Sabah 2033 yang diterbitkan pada tahun 2016 ada menyatakan bahawa penyediaan ruang lapang dan kemudahan rekreasi dengan standard yang tinggi dan boleh diakses oleh semua orang akan dapat mendatangkan banyak manfaat kepada penduduk (Rancangan Struktur Sabah 2033, 2016). Ia dapat membantu dalam pembangunan status sosio ekonomi komuniti dengan membawa orang bersama-sama untuk bersenam, bersantai, pertemuan sosial, tempat kanak-kanak bermain, pemuliharaan alam semula jadi, seni dan juga pendidikan. Bukan itu sahaja, ia turut dapat menceriakan kawasan kejiranan dan kawasan kejiranan yang lebih selamat, bersih, meningkatkan kesihatan dan juga kesejahteraan polusi. Ruang terbuka sangat penting untuk memelihara kualiti kehidupan penduduk tempatan. Jelas sekali bahawa dalam dasar juga dititikberatkan mengenai kemudahan taman permainan di kawasan kejiranan agar dapat memupuk hubungan kejiranan dan juga kesejahteraan sosial masyarakat.

Matlamat pembangunan negara telah mengamanahkan kemakmuran dan keadilan sosial untuk difahami sebagai tidak diskriminasi kepada semua warganegara, termasuk kanak-kanak. Taman permainan adalah tempat interaksi, komunikasi, dan ekspresi yang dapat diakses oleh kanak-kanak yang datang daripada pelbagai latar belakang. Ini berkaitan dengan fungsi taman permainan yang juga boleh digunakan sebagai ruang terbuka untuk bersantai, kawasan hijau dan pemuliharaan alam sekitar. Taman permainan yang dimaksudkan di sini merujuk kepada ruang terbuka yang dilengkapi dengan kemudahan bermain untuk kanak-kanak di bawah pengawasan orang dewasa dan sebagai persekitaran sosial bagi penduduk setempat, terutamanya kanak-kanak.

Metod Kajian

Kajian ini telah menggunakan sorotan literature dan juga temubual berstruktur untuk mendapatkan data atau maklumat yang diperlukan. Secara umumnya, data boleh dikategorikan kepada data primer dan data sekunder. Data primer ialah data utama yang diperoleh daripada sumber seperti melalui pemerhatian, soal selidik, temu bual dan kajian lapangan. Manakala data sekunder ialah data yang diperoleh daripada sumber kedua iaitu bahan bertulis yang dihasilkan oleh orang lain (Fauzi, Jamal, Mohd Saifoul, 2014).

Temubual Berstruktur

Temu bual berstruktur ialah pengkaji telah menyediakan soalan terlebih dahulu sebelum menemubual responden. Soalan ditujukan kepada mereka dan segala tindak balas responden ini telah direkod sebagai data maklumat utama dalam kajian penyelidikan. Encik Pasdik Francies yang merupakan pegawai Jabatan Perancangan Bandar dan Wilayah negeri Sabah telah ditemubual untuk mendapatkan maklumat mengenai dasar/polisi dan rancangan struktur negeri Sabah. Sesi temubual telah dijalankan pada 8 Ogos 2019 (Khamis) pada jam 10.30 pagi.

Kajian Perpustakaan

Penelitian terhadap kajian lepas telah dilakukan di perpustakaan Universiti Malaysia Sabah untuk melihat kesejahteraan sosial di dalam dan di luar negara, terutamanya di Malaysia. Pengkaji juga turut menggunakan kajian lepas untuk melihat kesejahteraan sosial masyarakat bandar di kawasan bandar. Selain itu, pengkaji turut meneliti Pelan Rancangan Struktur 2033 yang diperoleh daripada Jabatan

Perancangan Bandar dan Wilayah. Maklumat dan data yang diperolehi telah dianalisis dan dijadikan salah satu bahan rujukan utama dalam kajian.

Kajian Atas Talian

Melalui kaedah ini, pengkaji telah mencari maklumat mengenai aspek-aspek yang berkaitan dengan isu-isu kesejahteraan sosial masyarakat bandar di kawasan perumahan. Pada masa yang sama, data serta maklumat yang diperolehi juga sedikit sebanyak telah dapat mengukuhkan lagi fakta yang sedia ada disamping memberi maklumat tambahan dalam kajian.

Dapatan Kajian

Pendekatan Kesejahteraan Sosial

Terdapat pelbagai pendekatan yang digunakan oleh negara dan pakar-pakar sains sosial untuk mengukur tahap kesejahteraan sosial sesebuah komuniti. Perincian pendekatan yang sering dilaksanakan oleh sesebuah negara dalam usaha menjamin kesejahteraan sosial komuniti adalah seperti berikut;

(a) Pendekatan Pembangunan Sosial

Kesejahteraan sosial tidak boleh dipisahkan daripada perspektif pembangunan sosial. Pendekatan pembangunan sosial ini mempunyai hubungan secara langsung dengan pencapaian kesejahteraan sosial sesebuah komuniti. Ini disebabkan kesejahteraan sosial tidak berlaku secara langsung mengikut pembangunan ekonomi, tetapi terhasil daripada pembangunan sosial. Pembangunan sosial bukan sahaja memberi tumpuan terhadap aspek penyediaan barangan, perkhidmatan atau pemulihan tetapi ditumpukan juga kepada aspek yang lebih luas dalam komuniti dengan matlamat untuk memperbaiki dan meningkatkan kualiti hidup ahli komuniti berkenaan (Haris, 2010).

Misalnya, pembangunan sosial kanak-kanak yang seharusnya dipupuk daripada peringkat awal agar kesejahteraan sosial dapat direalisasikan. Dengan ini, taman permainan merupakan salah satu elemen penting dalam pembangunan sosial kanak-kanak yang turut akan menyumbangkan kepada kesejahteraan negara.

(b) Pendekatan Pentadbiran Sosial

Pendekatan pentadbiran sosial memberi tumpuan terhadap tindak balas kerajaan terhadap masalah sosial melalui pembentukan program oleh kerajaan menerusi penyampaian berbagai-bagai bentuk perkhidmatan sosial [MacPherson, 1982; George, 1988; Jones, 1990; Hefferman, 1992]. Pembentukan program perkhidmatan sosial boleh dibahagikan mengikut keadaan kesejahteraan semasa (Walker & Wong, 1996). Penelitian aspek kesejahteraan sosial melalui pendekatan pentadbiran sosial boleh dilakukan melalui dua strategi utama. Pertama, strategi dasar sosial. Strategi dasar sosial sangat mementingkan perubahan situasi, sistem, amalan dan tingkahlaku setiap individu dalam komuniti. Strategi dasar sosial mempunyai prinsip-prinsip yang akan mengatur segala tindakan dalam usaha mencapai matlamat kesejahteraan sosial. Dengan itu, dasar sosial dapat dilihat sebagai rancangan dasar dan panduan untuk membuat keputusan yang berkaitan dengan program kesejahteraan sosial dan perkhidmatan sosial.

(c) Pendekatan Derma Sosial

Pendekatan ini mempunyai hubungan dengan pemberian, kesukarelaan dan peranan pertubuhan bukan kerajaan dalam menyediakan barangan dan perkhidmatan sosial persendirian kepada mereka yang memerlukan. Sikap tolong menolong sesama manusia ini selalunya wujud dan diamalkan melalui derma sosial. Sebagai satu pendekatan tradisi (berasaskan nilai dan ajaran agama), derma sosial

dilakukan berasaskan kepada rasa kasih sayang sesama manusia, berbuat baik (amal jariah) dan bersumber ajaran agama (Pathak, 1981). Pada peringkat awal perkembangannya, kegiatan derma sosial hanya dilakukan melalui kegiatan amal oleh individu kepada individu yang memerlukan. Kemudian kegiatan ini dilakukan oleh organisasi perkhidmatan khas seperti bantuan kepada golongan miskin, cacat atau orang tua. Walau bagaimanapun semua usaha dan kegiatan derma sosial ini bertujuan untuk menolong dan mempromosikan kesejahteraan sosial (Midgley, 1995).

(d) Pendekatan Kerja Sosial

Kerja sosial merupakan seni, sains dan profesyen yang menggunakan kemahiran-kemahiran tertentu bagi membantu manusia menyelesaikan masalah peribadi, kumpulan dan komuniti bagi mencapai kesejahteraan sosial. Pendekatan ini menggunakan pengetahuan, teknik dan kemahiran hubungan kemanusiaan bagi membantu usaha-usaha memenuhi keperluan hidup manusia. Kerja sosial merupakan pendekatan yang terurus dalam mempromosikan kesejahteraan sosial, di samping menggunakan kakitangan yang profesional dan berkelayakan bagi berhadapan dengan masalah sosial. Sebagai satu profesion, kerja sosial mempunyai fungsi menyelesaikan masalah sosial dan kemanusiaan berlandaskan kepada sains dan nilai dengan memenuhi kehendak dan aspirasi manusia. Tugas utamanya ialah meningkatkan fungsi sosial individu ataupun kumpulan dalam persekitaran mereka (Haris, 2010).

Indikator Kesejahteraan Sosial

Secara keseluruhannya, pendekatan-pendekatan kesejahteraan sosial di atas memberi tumpuan kepada tiga indikator utama dalam menjamin tahap kesejahteraan sosial sesebuah komuniti. Pertama, pengurusan masalah sosial. Kedua, pemenuhan keperluan sosial. Ketiga, penyediaan peluang mobiliti kepada komuniti terlibat.

(a) Pengurusan Masalah Sosial

Masalah sosial dapat ditafsirkan melalui keadaan-keadaan tertentu seperti kemiskinan, kebuluran, dan jenayah serta fenomena sosiobudaya yang menghalang masyarakat daripada mengecapi potensi maksima mereka dan ketidakseimbangan dalam masyarakat sehingga unit tersebut mengklasifikasikan individu sebagai devian (Becker, 1967). Masalah sosial ditafsir sebagai keadaan yang tidak digemari oleh orang ramai dan perlu dibasmi, diselesaikan atau diperbaiki melalui tindakan bersama oleh anggota-anggota komuniti (Tallman & McGee, 1971; Abd hadi, 2004). Oleh itu, masalah sosial dilihat mempunyai dua unsur utama iaitu salah laku norma (tingkah laku devian) dan keadaan yang menentang atau menyimpang dari norma-norma komuniti (keadaan sosial). Salah laku norma (*normviolations*) merujuk secara tidak langsung kepada ketidakseimbangan sosial yang mengambil tempat dalam komuniti (Haris, 2010).

(b) Pemenuhan Keperluan Hidup

Pemenuhan keperluan hidup selalunya digambarkan melalui tahap kepuasan komuniti terhadap perkhidmatan dan kemudahan yang disediakan kepada mereka. Setiap individu, keluarga dan komuniti mempunyai keperluan sosial yang perlu dipenuhi untuk menjamin kepuasan seseorang. Keperluan merujuk kepada keadaan yang perlu dimiliki oleh individu bagi memastikan keadaan hidupnya sejahtera. Keperluan manusia merupakan barangan atau material atau keadaan fizikal tertentu yang mesti dimiliki manusia bagi membolehkan mereka menjalankan fungsi dan peranan fizikal, mental dan seksual mereka dengan berkesan (Siti Hajar, 2006). Memenuhi keperluan masyarakat terutamanya yang berkaitan dengan kemudahan asas merupakan aspek penting dalam menjamin kesejahteraan sosial mereka.

(c) Peluang Mobiliti Sosial

Kewujudan peluang mobiliti sosial merupakan satu lagi elemen penting kepada kesejahteraan sosial sesebuah komuniti. Kesejahteraan sosial wujud dalam komuniti yang mempunyai peluang sosial untuk orang ramai meningkatkan dan merealisasikan potensi mereka. Komuniti yang mempunyai halangan sosial tegar akan menghalang kemajuan dan dicirikan melalui tahap ketidakpuasan. Ketiadaan peluang mobiliti sosial merupakan sebab utama kepada ketidakadilan yang berlaku dalam komuniti [25]. Komuniti yang mengalami pembangunan sosial yang baik selalunya mempunyai sistem mobiliti sosial yang baik. Secara teorinya, memaksimumkan peluang mobiliti sosial bermula dengan kewujudan keadaan stratifikasi sosial. Mobiliti sosial boleh berlaku dari segi peningkatan taraf hidup, status sosial, dan pencapaian kemajuan oleh sekumpulan individu atau kelompok. Komuniti yang mengalami pembangunan sosial yang baik selalunya mempunyai sistem mobiliti sosial yang baik.

Isu dan Cabaran dalam Mewujudkan Kesejahteraan di Kawasan Perumahan

Isu Perumahan

Terdapat kajian lepas telah mengupas kesepaduan sosial di Malaysia dengan mengiktiraf kehadiran *moments of unity and disunity* yang memerlukan mekanisme berbentuk penyatupaduan atau *reconciliation* untuk mengukuhkan kesepaduan dan mencapai perpaduan yang diidamkan (Shamsul, 2010). Selari dengan matlamat dan usaha mencari mekanisme penyatupaduan, isu perumahan yang dihuni oleh majoriti kaum tertentu harus ditangani dengan segera melalui perlaksanaan peraturan yang memastikan kerajaan tempatan dan pemaaju perumahan patuh untuk mewujudkan keadaan integrasi kaum dalam proses perbandaran ini. Selain itu, pengkaji lepas yang lain turut mendapati bahawa bandar-bandar baru seolah-olah menghimpun penghuni dari satu kaum sahaja dengan alasan pendapatan isi rumah yang berkemampuan melayakkan mereka menghuni sesebuah kawasan eksklusif (Kartini, 2016). Situasi ini menyukarkan usaha penyatupaduan masyarakat berbilang kaum. Kawasan perumahan mengikut majoriti kaum tertentu jika berterusan tanpa ada modifikasi integrasi akan menghasilkan bentuk salah faham yang kritikal lama kelamaan kerana ketiadaan usaha untuk memahami sesuatu kaum atau masyarakat mengenai cara hidup, budaya, amalan dan rasa kebersamaan.

Kemajuan dalam Bidang Teknologi

Kemajuan dalam bidang teknologi turut mempengaruhi kelunturan semangat kejiranan masa kini (Kartini, 2016). Pada zaman sekarang, bidang teknologi semakin berkembang dengan maju dan pesat. Penggunaan media elektronik seperti telefon bimbit, televisyen dan komputer pada masa sekarang yang menyebabkan semangat kejiranan kini semakin hilang. Masyarakat sekarang terlalu asyik menggunakan kemudahan yang terdapat di sekeliling mereka yang tidak memerlukan mereka keluar rumah dan bersusah-payah untuk mendapatkannya. Kemudahan peralatan canggih seperti ini selalunya terdapat di dalam rumah mereka yang menyebabkan mereka semakin tidak menghiraukan semangat kejiranan. Budaya sebegini menyebabkan amalan kunjung-mengunjungi sesama jiran semakin berkurangan. Oleh itu, kemajuan dalam bidang teknologi pada masa sekarang turut mempengaruhi kelunturan semangat kejiranan.

Politik

Isu-isu mengenai bahasa, budaya, agama, kerakyatan dan ekonomi sering kali dijadikan isu oleh orang politik bagi tujuan tertentu (Mstar, 2013). Teknik-teknik yang digunakan oleh orang politik berkenaan isu sensitif tersebut akan memberikan impak yang negatif kepada rakyat. Setiap kaum akan cuba mempertahankan hak mereka bagi mendapatkan satu keadaan yang sama rata. Sebagai contoh, parti-parti politik tertentu cuba mengambil peluang untuk menimbulkan perasaan kurang senang hati di kalangan masyarakat dan seterusnya menyebarkan propaganda berkenaan isu perkauman.

Perbezaan Nilai Antara Etnik

Setiap kaum mempunyai budaya, kepercayaan dan bahasa yang berlainan. Justeru, setiap kaum akan mengamalkan ciri-ciri yang kemudiannya menjadi identiti diri mereka. Persoalannya apabila identiti mereka dipersoalkan, kesejahteraan dan keamanan negara akan terancam. Oleh itu, setiap etnik cuba mengambil keputusan bagi mengurangkan interaksi antara satu sama lain. Impaknya, jurang hubungan antara kaum semakin membesar. Anggota etnik akan memilih etnik yang sama dengan mereka sebagai kawan mahupun rakan sekerja. Mereka mendapati sukar untuk mengadaptasikan diri dan menerima budaya etnik yang lain dan menganggapnya tidak akan memberi apa-apa faedah kepada mereka dalam kehidupan seharian (Kartini, 2016).

Peranan Keluarga

Keluarga merupakan salah satu isu dalam mewujudkan kesejahteraan sosial di kawasan perumahan. Hal ini kerana, keluarga berperanan dalam memupuk serta mengawal tingkah laku anak-anak. Misalnya, walaupun kepentingan permainan untuk pembangunan sosial kanak-kanak di Amerika Utara mengalami kekurangan peluang untuk bermain seperti di taman permainan disebabkan oleh peningkatan tekanan akademik dan lebih banyak masa yang dihabiskan untuk peranti digital. Tambahan pula, penggunaan media digital kanak-kanak mempunyai meningkat dramatik.

Pada tahun 2014, 38% kanak-kanak di bawah umur 2 tahun telah menggunakan peranti mudah alih berbanding dengan hanya 10% kanak-kanak pada dua tahun sebelumnya. Atas sebab-sebab ini, hubungan kejiwaan dan interaksi sosial secara bersemuka dalam kalangan masyarakat terutamanya kanak-kanak semakin berkurang dan kesejahteraan sosial pastinya akan semakin sukar dibentuk. Kanak-kanak seharusnya didedahkan kepada persekitaran sosial pada peringkat awal bagi memupuk perpaduan dan hubungan yang harmoni dalam kalangan kanak-kanak. Hal ini kerana mereka merupakan generasi yang akan datang dan berperanan dalam mempertingkatkan serta mengekalkan kesejahteraan sosial di sesebuah negara. Oleh itu, adalah tanggungjawab, ibu bapa, untuk memastikan anak-anak diberikan peluang yang cukup untuk bermain seperti di taman permainan dan mempertingkatkan pembangunan sosial yang sihat (Emily, Geetha & Kenneth, 2018).

Perbincangan

Ruang aktiviti kanak-kanak adalah ruang bermain kanak-kanak, terutamanya ruang luar seperti taman permainan yang berhampiran dengan ruang rumah. Taman permainan sememangnya memainkan peranan utama dalam pembangunan sosial dan pengalaman kehidupan kanak-kanak. Apa yang ditawarkan oleh ruang persekitaran dapat mempengaruhi kesejahteraan mereka. Ruang lingkup luar juga telah didapati sebagai salah satu sebab utama ketegangan dan pengasingan bagi kanak-kanak dan ibu di rumah [34]. Kawasan perumahan juga merupakan potensi yang penting untuk memberikan sokongan sosial dalam membesarkan anak-anak. Perhubungan jiran yang baik telah menawarkan persekitaran yang menyokong sosial dalam kalangan kanak-kanak. Persekitaran sosial perumahan, berpotensi sebagai sokongan dan sosialisasi dalam memainkan peranan penting dalam perkembangan kanak-kanak.

Dalam membentuk pembangunan mampan sesebuah bandar memerlukan penelitian terhadap persekitaran fizikal dan budaya bandar tersebut. Justeru, persekitaran bandar dibentuk sebagai penunjuk ukuran penting dalam menilai status kualiti hidup di kawasan bandar.

Terdapat pelbagai pendekatan yang diamalkan oleh sesebuah negara dalam mencapai matlamat kesejahteraan sosial rakyatnya. Antaranya ialah pendekatan pembangunan sosial, pendekatan pentadbiran sosial, pendekatan derma sosial dan pendekatan kerja sosial (Haris, 2010). Secara tradisinya, pengamalan pendekatan kesejahteraan sosial bertujuan untuk membasmi dan mengawal masalah sosial yang berlaku. Selain itu, pendekatan kesejahteraan sosial juga dipraktikkan sebagai usaha pengembangan keupayaan diri bagi meningkatkan tahap kualiti hidup. Walau bagaimanapun usaha-usaha yang dipraktikkan melalui pendekatan kesejahteraan sosial ini perlu disokong oleh

perkhidmatan-perkhidmatan lain dan kemudahan sosial agar kualiti hidup ahli komuniti lebih efektif. Misalnya, taman permainan kanak-kanak di kawasan perumahan yang berperanan sebagai tempat pertemuan sosial masyarakat. Dengan ini, hubungan sosial antara masyarakat termasuklah di peringkat awal kanak-kanak dapat dipupuk serta terjalin dengan baik.

Justeru, apabila membincangkan aspek kesepaduan sosial dalam komuniti kita perlu melihat aspek hubungan. Perkara ini telah dibincangkan oleh Tonnie melalui konsep *Gemeinschaft* dan *Gesellschaft* yang dikemukakan beliau (Mohd Syarifudin, Mohd Mahadee & Mansor, 2016). Masyarakat bergerak daripada bersemuka kepada kurangnya bersemuka. Impak ini disebabkan oleh perkembangan teknologi dan kehidupan yang semakin bercorak material. Desakan-desakan ini menyebabkan rapuhnya kesepaduan sosial dalam masyarakat. Tetapi betulkah perkara ini berlaku? Dalam membincangkan perkara ini, antara indikator penting yang membawa kepada kesepaduan sosial dalam komuniti adalah pengurusan masalah sosial, pemenuhan keperluan hidup dan peluang mobiliti sosial. Dalam mobiliti sosial, terdapat dua keadaan iaitu mobiliti sosial mempengaruhi kesepaduan sosial dalam komuniti. Pertama, kesepaduan sosial dalam komuniti boleh berlaku melalui peranan mobiliti sosial atau antitesis kepada ini adalah mobiliti sosial dalam komuniti membawa kepada rapuhnya kesepaduan sosial dalam masyarakat (Mohd Syarifudin, Mohd Mahadee & Mansor, 2016).

Isu dan cabaran dalam mewujudkan kesejahteraan sosial masyarakat di kawasan perumahan seperti isu perumahan, kemajuan teknologi, politik, perbezaan etnik dan agama serta keluarga haruslah dipandang serius. Pada era globalisasi ini, hubungan antara masyarakat bandar seperti hubungan kejiranan adalah semakin membimbangkan. Dengan kawasan perumahan yang berpuak atau mengikut traf sosioekonomi, kehadiran teknologi yang semakin menghadkan hubungan bersemuka antara jiran, pandangan politik yang berbeza, nilai dan etnik yang berbeza juga turut membataskan pergaulan antara masyarakat atau jiran dan juga peranan keluarga dalam mendedahkan anak-anak kepada persekitaran sosial seperti taman permainan. Taman permainan adalah sangat penting dalam mewujudkan hubungan bersemuka dan hubungan sosial yang baik antara jiran. Ia juga turut menyumbangkan kepada pembangunan sosial kanak-kanak yang merupakan generasi akan datang. Sudah sewajarnya kanak-kanak didedahkan kepada persekitaran luar agar dapat memahami dunia luar serta memahami budaya lain dengan baik. Dengan adanya hubungan sosial yang terjalin maka, perpaduan dan kesejahteraan juga akan dapat dipupuk serta ditingkatkan dalam kalangan masyarakat terutamanya kanak-kanak. Dengan ini, kesejahteraan masyarakat bandar di kawasan perumahan akan dapat ditingkatkan.

Kesimpulan

Tuntasnya, taman permainan kanak-kanak di kawasan perumahan adalah penting kerana ia berperanan sebagai tempat pertemuan sosial penduduk setempat. Dengan adanya taman perumahan di kawasan perumahan maka, kanak-kanak dan juga ibu bapa dalam komuniti akan dapat berinteraksi antara satu sama lain dan ini secara tidak langsung dapat mewujudkan rasa masyarakat di kawasan perumahan tersebut. Selain memberi tumpuan kepada ketersediaan, Pihak Berkuasa Tempatan juga haruslah memberi tumpuan pada kesesuaian penyediaan taman permainan dan harus peka terhadap kesesuaian peralatan bermain di taman permainan. Ini adalah untuk memaksimumkan penggunaan taman permainan kanak-kanak di kawasan perumahan agar pembangunan sosial kanak-kanak serta kesejahteraan sosial masyarakat bandar di kawasan perumahan dapat ditingkatkan.

Rujukan

- Abd. Hadi Zakaria (2004). Ketiadaan Reaksi Masyarakat Terhadap Kelakuan Anti Sosial. *The Malaysian Journal of Social Administration* 3(1), 71-82.
- Ahmad Sid Hijaz Md. Saa'id dan Ahmad Sanusi Hassan (2014). The Children's Playgrounds in Apartments and Terrace Housing Areas: Places of Leisure or Failure? *Asian Social Science* 10(22).
- Astro Awani. (2019). Dipetik dari <http://www.astroawani.com/beritamalaysia/penduduk-malaysia-32-66-juta-nisbah-107-lelaki-bagi-setiap-100-perempuan-207735>, pada 30 Julai 2019.

- Becker, E. (1967). *Beyond Alienation: A Philosophy of Education for the Crisis of Democracy*. (G. Braziller, New Work.
- Churchman, A., dan Ginsberg, Y. (1984). The Image and Experience of High Rise Housing in Israel. *Journal of Environmental Psychology*, 4(1), 27-41.
- Currie, Zanotti, Morgan, Roberts, Looze, M. de Roberts, Samdal, Smith, dan Barnekow. (2012). *Social Determinants of Health dan Well-Being among Young People*. World Health Organization: Copenhagen, Denmark.
- Dasar Komuniti Negara. (2019). Dipetik dari http://www.kpkt.gov.my/resources/index/user_1/MENGENAI%20KPKT/DASAR/DKN_2019_13022019.pdf pada 1 Ogos 2019.
- Diener, Lucas, Schimmack, dan Helliwell, J. (2009). *Well-Being for Public Policy*. Oxford University Press, New York, NY, USA.
- Emily N. Daubert, Geetha B. Ramani dan Kenneth H. Rubin (2018). Play-Based Learning and Social Development. University of Maryland, Ph.D. Thesis.
- Fauzi Hussin, Jamal Ali dan Mohd Saifoul Zamzuri Noor (2014). *Kaedah Penyelidikan dan Analisis Data SPSS*, Universiti Utara Malaysia.
- George, V. (1988). *Wealth, Poverty and Starvation*. Wheatsheaf Books, England.
- Haris Abd Wahab (2010). Kesejahteraan Sosial dan Pembangunan Komuniti: Pendekatan dan Indikator. *Seminar Serantau Islam dan Kesejahteraan Sejahtera*, Universiti Islam Sultan Sharif Ali Brunei Darussalam (2010).
- Hefferman, W.J. (1992). *Social Welfare Policy*. Longman, London.
- Jabatan Perancangan Bandar dan Desa, Semananjung Malaysia (2013). *Kajian Indeks Kebahagiaan Penduduk di Kawasan Bandar Kota Kinabalu*.
- Jabatan Perangkaan Malaysia. (2018). Dipetik dari <https://www.dosm.gov.my> pada 28 Julai 2019.
- Jones, H. (1990). *Social Welfare in the Third World Development*. MacMillan, Houndmills.
- Kartini Aboo Talib @ Khalid (2016). Konsep, Dasar dan Perlaksanaan Bandar Sejahtera dengan Rujukan Khas kepada Malaysia. *Journal of Society and Space*, 12(7), 26-33.
- Lukman Faily (2016). *Social Harmony an Iraqi Perspective*. (Middle East Centre, London, 2016).
- MacPherson, S. (1982). *Social Policy in the Third World*. Wheatsheaf Books, Brighton.
- Midgley, J. (1995). *Social Development: The Development Perspective in Social Welfare*. Sage Publication, London.
- Mohd Syarifudin Abdullah, Mohd Mahadee Ismail dan Mansor Mohd Noor (2016). Kesepaduan Sosial dan Kejiranan di Kawasan Rukun Tetangga. Universiti Pendidikan Sultan Idris, Universiti Putra Malaysia dan Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Mstar. (2013). Dipetik dari <https://www.mstar.com.my/lokal/semasa/2013/03/13/negara-akan-terus-maju-jika-perpaduan-kaum-dapat-dikekalkan/#V4PI5HPUT1v1jZGb.99> Pada 1 Ogos 2019.
- Norris, G.A (2006). Social Impacts in Product Life Cycles Towards Life Cycle Attribute Assessment. *Int. J. Life Cycle Ass*, 1, 97-104.
- Nussbaum, M.C (1992). Human Functioning and Social Justice: In Defense of Aristotelian Essentialism. *Polit. Theor* 20, 202-246.
- Pasdik Francies. (2019). Kesejahteraan Sosial Masyarakat Bandar. *Temubual*. 8 Ogos 2019.
- Pathak, S. (1981). *Social Welfare: An Evolutionary and Developmental Perspective*. Macmillan India Limited, New Delhi.
- Petrus bin Gandilau, Janice L. H. Nga, dan Sarma bt. Aralas (2014). Penilaian Perancangan Bandar: Kajian Kes Bandar Kota Kinabalu. *Prosiding PERKEM Ke-9*, Universiti Malaysia Sabah, 515 – 521.
- Rancangan Struktur Sabah 2033 (2016). Town and Regional Planning Department Sabah 3rd, 4th And 5th Floor, Block B, Wisma Tun Fuad Stephens, Karamunsing, 88646 Kot Kinabalu, Sabah.
- Sabrina Neugebauer, Marzia Traverso, René Scheumann, Ya-Ju Chang, Kirana Wolf dan Matthias Finkbeiner (2014). Impact Pathways to Address Social Well-Being and Social Justice in SLCA—Fair Wage and Level of Education. *Sustainability*.
- Shamsul AB (2010). Unity in Diversity: The Malaysian Experience. *Ethnic Studies Paper Series 13* (Oct.), Institute of Ethnic Studies, Universiti Kebangsaan Malaysia, Bangi.
- Siti Hajar Abu Bakar (2006). Kesejahteraan Sosial: Aplikasi dalam Perkhidmatan Manusia. Penerbit Universiti Malaya, Kuala Lumpur.

- Tallman, I., dan McGee, R. (1971). *Definition of Social Problem*. Dalam Smigel, E.O. (ed). *Handbook on the Study of Social Problems*. Rand McNaly and Company, Chicago 19-58.
- UNEP/SETAC (2009). *Guidelines for Social Life Cycle Assessment of Products*. United Nations. Environment Programme. Paris, France.
- Walker, A., dan Wong, C. (1996). Rethinking the Western Construction of the Welfare State. *International Journal of Health Services* 26(1), 67-92.